

PRANEŠĖJŲ APSAUGA 2021 METAIS

2017 m. lapkričio 28 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymą (toliau -PAĮ, Įstatymas) Nr. XIII-804, kuris įsigaliojo nuo 2019 metų sausio 1 d. Įstatyme numatyta, kad kompetentinga institucija, kuri nagrinėja arba perduoda kitoms institucijoms nagrinėti pranešimus apie pažeidimus, koordinuoja pranešėjų apsaugos procesą yra Lietuvos Respublikos prokuratūra. Generalinio prokuroro sprendimu prokuratūroje pranešėjų apsaugos funkcija priskirta Vidaus tyrimų skyriui (toliau -VTS). 2021 metais VTS siekė, kad įstatymas būtų taikomas sklandžiai, pranešėjams užtikrinama maksimali apsauga bei pagalba. Didžiausi iššūkiai generolinei prokuratūrai, kaip kompetentingai institucijai buvo šie:

- teisės aktų, reglamentuojančių pranešėjų apsaugą tobulinimas.

2019 m. spalio 23 d. buvo priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (EU) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos, numatanti minimalius pranešėjų apsaugos standartus Europos Sąjungoje (toliau - Direktyva). Direktyvoje numatyta, kad Valstybės narės užtikrina, kad įsigalioję įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip nuo 2021 m. gruodžio 17 d., todėl 2021 metais buvo pakeistas Pranešėjų apsaugos įstatymas. LR Teisingumo ministerijai buvo pateiktos pastabos dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo Nr. XIII-804 pakeitimo įstatymo projekto Nr. 21-20655 ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo Nr. XIII-804 pakeitimo ir įstatymo papildymo priedu įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projekto Nr. 21-20656. Generalinės prokuratūros Vidaus tyrimų skyriaus atstovai dalyvavo tarpinstituciniuose susitikimuose su LR Teisingumo ministerija, LR Specialiųjų tyrimų tarnyba, LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, LR Aplinkos ministerija, kurių metų buvo aptariami Pranešėjų apsaugos įstatymo pakeitimai. Taip pat buvo dalyvauta LR Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto posėdžiuose svarstant Pranešėjų apsaugos įstatymo pakeitimo projektą.

Generalinio prokuroro 2020-11-27 įsakymu Nr. I-370 buvo sudaryta darbo grupė Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio 6 punkto nuostatų įgyvendinimo prokuratūroje reglamentavimo projektui parengti (2 iš 4 darbo grupės narių, tame tarpe ir pirmininkas buvo iš VTS). Darbo grupei pavesta parengti ir pateikti Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio 6 punkto nuostatų įgyvendinimo prokuratūroje reglamentavimo projektą, įvertinti susijusius prokuratūros vidaus teisės aktus ir, jei reikia, parengti ir pateikti jų pakeitimo projektus.

Vykdamas minėtame įsakyme įtvirtintą pavedimą parengti teisės aktų projektai: Įsakymo dėl rekomendacijų dėl administracinio nusižengimo teisenos Lietuvos Respublikos prokuratūroje patvirtinimo projektas; Įsakymo dėl administracinių nusižengimų tyrimo procesų formų patvirtinimo projektas; Įsakymo dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros ir prokurorų kompetencijos nuostatų pakeitimo projektas, Įsakymo dėl Generalinės prokuratūros Vidaus tyrimų skyriaus nuostatų pakeitimo projektas.

- tarptautinės praktikos įsisavinimas bei dalijimasis sukaupta praktika.

2021 metais buvo tęsiami darbai NEIWA (Europos Sąjungos valstybes vienijantis tinklas, kuriame institucijos, įgyvendinančios pranešėjų apsaugos įstatymus dalijasi savo gerąja praktika).

NEIWA tarpinis susitikimas vyko internetu 2021 m. vasario 2 d. Po diskusijų prieš tai vykusiam posėdyje buvo nuspręsta, kad daugumą delegacijų labai domina vidaus ir išorės pranešimų teikimo kanalų temos. Susitikimui buvo parengta anketa apie vidinių kanalų reglamentavimą, kurią turėjo užpildyti visos šalys narės. Susitikimo metu buvo aptartos temos kitam NEIWA tarptautiniam susitikimui ir suformuotos darbo grupės pagal temas. Lietuva paskirta surinkti informaciją vienos iš darbo grupių suformavimui, apibendrinti praktiką, iškelti problemas. Sekantis NEIWA tarpinis susitikimas vyko internetu 2021 m. kovo 12 d. Šiam susitikimui Lietuva paruošė anketą, kuri buvo išsiųsta šalims narėms ir apibendrinto anketų rezultatus. Susitikimo metu Lietuva pristatė pranešimus apie Lietuvoje atliktą vidinių kanalų tyrimą su anketos rezultatais. Po pranešimų vykusios diskusijos paskatino sudaryti darbo grupes. Lietuva paskirta koordinatore darbo grupės - Vidiniai kanalai: rekomendacijų (ir geriausios praktikos) kūrimas vidaus kanalams tiek privačioms, tiek viešosioms

organizacijoms. Buvo suformuotos ir kitos 2 darbo grupės, nutarta, kad šių grupių darbo rezultatais bus dalijamasi ir jie bus aptarti kitame posėdyje.

Lietuvos vadovaujamos darbo grupės posėdžiai darbo grupėje vyko 2021 m. balandžio 8 d., 2021 m. gegužės 19 d., 2021 m. birželio 3 d.

NEIWA 5 -asis tarptautinis susitikimas vyko internetu 2021 m. birželio 4 d., kurio metu buvo priimta Briuselio deklaracija. Darbo grupės pristatė savo prezentacijas. Lietuvos vadovaujama darbo grupė pristatė išsamų vidinių kanalų NEIWA šalyse narėse reglamentavimo ir veikimo tyrimą, parengė bei pateikė šalims narėms universalias rekomendacijas vidinių kanalų diegimui, kurias šalys narės gali naudoti praktikoje. Briuselio deklaracijoje rekomenduojama visoms vyriausybėms, administracijoms ir kitoms suinteresuotosioms šalims, dalyvaujantioms įgyvendinant direktyvą:

- užtikrinti, kad kompetentingų institucijų sukurti išoriniai pranešimų teikimo kanalai užtikrintų griežtą pranešėjų ir jų pranešimų konfidencialumą;

- apsvarstyti galimybę paskirti instituciją, kuri atliktų vieną ar daugiau direktyvoje numatytų užduočių, kurios visų pirma galėtų apimti informacijos teikimą ir galimybę pasikonsultuoti ar patarti pranešantiems asmenims, ir prireikus nukreipti juos į atitinkamą kompetentingą asmenį.

- apsvarstyti galimybę paskirti pagrindinę instituciją kompetentingai imtis tolesnių veiksmų, susijusių su pranešimais apie pažeidimus, bent jau kraštutiniu atveju, kai joks kitas kanalas nėra kompetentingas arba nesiėmė tinkamų tolesnių veiksmų, ir tirti įtarimus dėl atsakomųjų veiksmų pagal nacionalinę sistemą.

NEIWA tarpinis susitikimas vyko internetu 2021 m. rugsėjo 17 d. Kadangi Direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminas gruodžio 17 d., tai yra lygiai 3 mėnesiai po tarpinio susitikimo, manyta, kad tinkamas laikas paskelbti deklaraciją, kurioje primenama įstatymų leidėjams apie kai kuriuos ankstesnius pranešimus. Tarpinio susitikimo metu buvo apsvarstyta Deklaracija, taip pat aptartos ir patvirtintos temos bei darbo grupės 6 NEIWA susitikimui. Lietuva tapo darbo grupės, turinčios formalizuoti NEIWA kaip oficialią instituciją ir jos įteisinimą ES mastu nare. Ši darbo grupė turėjo aptarti, suderinti ir aprašyti NEIWA misiją, viziją, jos tikslus, struktūrą, darbo formas, susitikimų organizavimo, taip pat naujų narių priėmimo taisykles.

Vidiniai darbo grupės, kurioje dalyvavo Lietuva susitikimai vyko 2021m. spalio 8 d., 2021m. lapkričio 9 d.

NEIWA 6 asis tarptautinis susitikimas vyko internetu 2021 m. gruodžio 9-10 d. Susitikimo metu buvo priimta Dublino deklaracija, raginanti valstybes nares savalaikiai ir kaip galima nuosekliau perkelti direktyvos nuostatas į nacionalinę teisę. Taip pat pristatytas NEIWA kaip organizacijos statusas: Europos sąžiningumo ir informavimo institucijų tinklą (NEIWA) sudaro ES Valstybių narių valdžios institucijos, besirūpinančios pranešančių asmenų apsauga. NEIWA tikslas yra koordinuoti valstybių narių pastangas siekiant pranešančių asmenų apsaugos Europos Sąjungoje stiprinimo, keitimasis žiniomis ir praktika.

Pagrindiniai NEIWA tikslai yra:

- pasiūlyti platformą mainams žinių, dokumentų, iniciatyvų, teismų praktikos ir geriausios praktikos pranešėjų apsaugos, sąžiningumo skatinimo ir informavimo srityse.

- toliau rinkti informaciją apie tinkamą ES direktyvos perkėlimą į nacionalinę teisę ir įgyvendinimą valstybėse narėse.

- skatinti glaudų bendradarbiavimą tarp NEIWA narių ir nacionalinių institucijų, ypač ES institucijų.

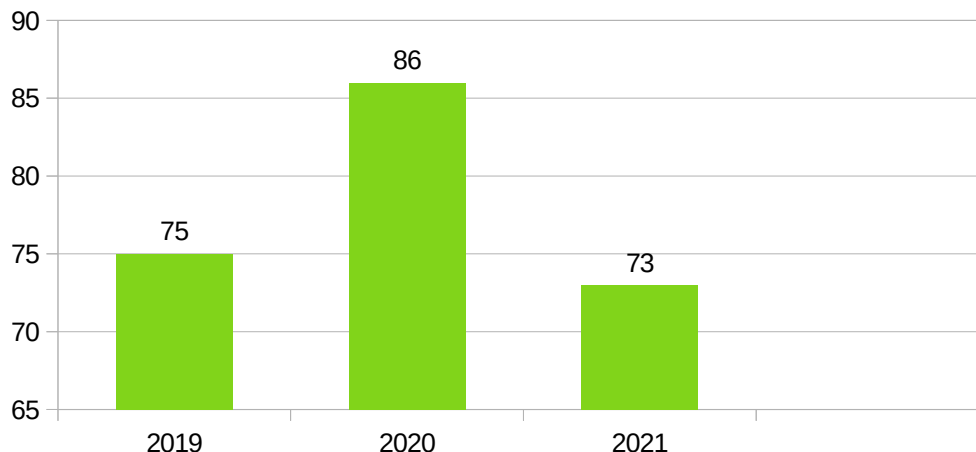
- reklamuoti ir skleisti NEIWA patirtį, žinias ir rekomendacijas bei aktyviai bendradarbiauti su suinteresuotosiomis šalimis, įskaitant pilietinę visuomenę ir įstatymų leidėjus.

Pranešėjų apsaugos įstatymo 5 straipsnyje yra išvardintos konkrečios kompetentingai institucijai (VTS) priskirtos funkcijos, šioje ataskaitoje teikiami duomenys apie numatytųjų funkcijų įgyvendinimą per pirmuosius PAĮ galiojimo metus:

1. Sprendimų statistika

2021 metais informaciją pagal PAĮ pateikė 66 asmenys (6 asmenys pranešimus teikė ne po vieną kartą). Skyriuje priimti 73 sprendimai dėl pranešėjo statuso suteikimo: priimti 43 sprendimai pripažinti pranešėjais, ir 30 sprendimų nepripažinti. 2019 metais buvo priimti 75 sprendimai, 2020 metais - 86 sprendimai.

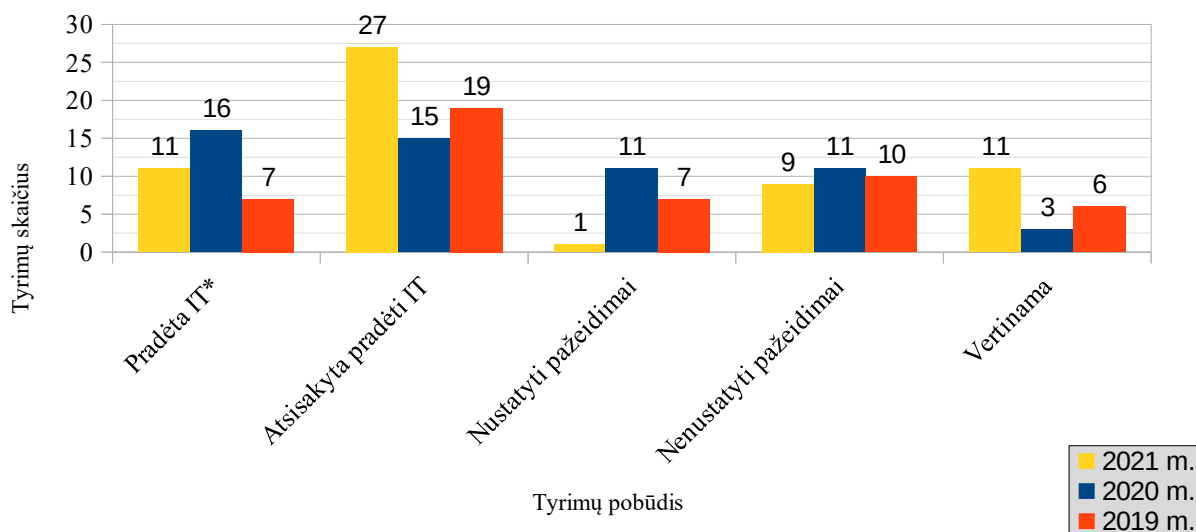
Sprendimų statistika 2019-2021 metais

2. Pranešimuose pateiktos informacijos tyrimas ar tyrimo organizavimas

Iš 73 sprendimų vertinimui nesiūsta 11 sprendimų nepripažinti pranešėjais (dėl to, kad informacija jau buvo išnagrinėta kitų institucijų, atlikti tarnybiniai patikrinimai, arba teikta informacija nebuvo susijusi su viešuoju interesu). 2020 m. buvo nesiūsta 19 sprendimų. Tokie duomenys rodo, kad vis daugiau teikiama pranešimų, kuriuose teikiama nauja, dar netirta informacija ir Prokuratūra tokią informaciją, kaip kompetentinga institucija, gauna pirmoji, vis mažiau pranešimų teikiama siekiant apginti asmeninius interesus. 2 sprendimuose vertinta informacija buvo siūsta prijungimui jau prie pradėtų tyrimų.

Pranešėjų pateiktos informacijos vertinimas

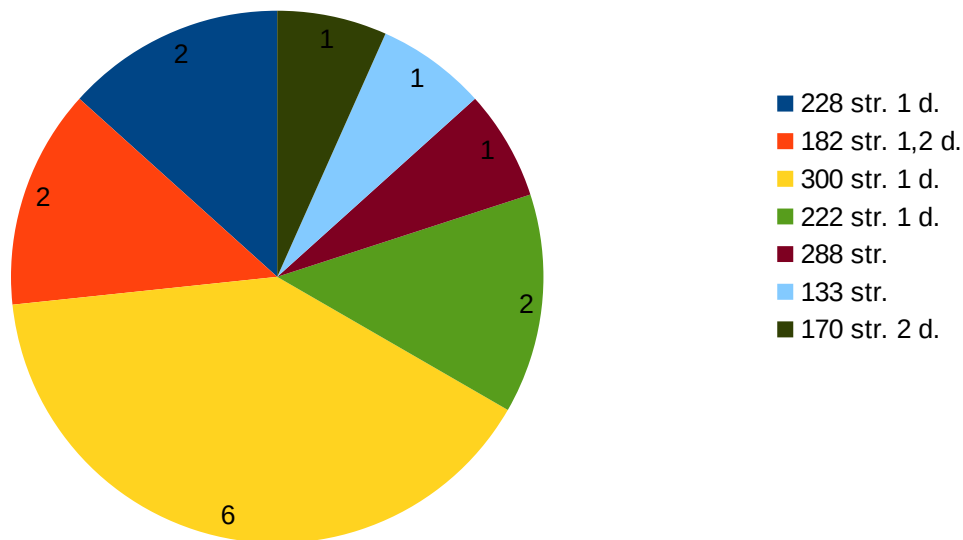
Pranešimuose pateiktos informacijos tyrimą pavedus organizuoti prokuratūros padaliniui arba atlikti kompetentingai institucijai (Ministerijoms, VTEK, VDI, Valstybės kontrolei, VMI, Vals-tybinei miškų tarnybai, Lietuvos bankui ir kt.): pradėta ikiteisminių tyrimų – 11*, atsisakyta pradėti ikiteisminių tyrimų- 27, atlikti tarnybiniai patikrinimai, tyrimai (pažeidimų nenustatyta) - 9, atlikti tarnybiniai patikrinimai, tyrimai (pažeidimai nustatyti) -1, informacija pateikta vertinimui (nepriimti sprendimai) – 11. *1 IT pradėtas dėl 2 pranešimuose pateiktos informacijos, t. y. pranešimuose tei- kiamos aplinkybės sutapo, tačiau buvo pateikta skirtingų asmenų.

2021 m. pagal PAĮ nuostatas pateiktą informaciją pradėta 11 ikiteisminių tyrimų (1 pradėtas sujungus keliuose pranešimuose pateiktą informaciją). Ikiteisminiai pradėti dėl LR BK 222 str. 1 d. (dėl apgaulingo apskaitos tvarkymo), BK 228 str. (piktnaudžiavimo), BK 300 str. 1d. (dokumento suklastojimas ar disponavimas suklastotu dokumentu), 182 str. (sukčiavimo), 170 str. 1 d. (kurstymo prieš bet kokios tautos, rasės, etninę, religinę ar kitokią žmonių grupę), 288 str. (kišimosi į valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens veiklą.), 133 str. (sukurstymo nusižudyti ar privedimas prie savižudybės).

Daugiausia IT pradėta dėl veikų, numatytų BK 300 str. 1 d. - 6, dėl BK 228 str. 1 d. -2, dėl BK 182 str. - 2, dėl BK 222 str. - 2 (kai kurie IT pradėti dėl kelių veikų). 2020 m. dėl šių veikų taip pat buvo pradėta daugiausiai IT – dėl BK 300 str.-5, dėl BK 228 str- 3, dėl BK 222 str. - 2, dėl BK 182 str. - 6. Duomenys rodo, kad nusikalstamos veikos, apie kurias praneša kiekvienais metais yra labai panašios.

6 ikiteisminiai tyrimai 2021 metų gale dar buvo atliekami, 5 nutraukti nesant nusikalstamos veikos.

Nutarimuose pradėti ikiteisminius tyrimus vertinta informacija (pagal LR BK straipsnius)

2020 metais dažnai buvo teikiama informacija dėl specifinės srities - kovos su epidemijomis ar užkrečiamomis ligomis taisyklių pažeidimų, darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimų, kas yra susiję su šių metų aktualijomis - COVID-19 pandemija, iš 86 2020 m. priimtų sprendimų, 9 pranešimuose teikta informacija dėl galimų pažeidimų ligoninėse ar kitose gydymo įstaigose (sanatorijose ir pn.), pagal ją pradėti 2 ikiteisminiai tyrimai (pagal keturiuose pranešimuose teiktą informaciją), kitais atvejais nustatyti įvairūs pažeidimai. Su pažeidimais ligoninėse ar kitose gydymo įstaigose susijusi informacija sudarė apie 10 procentų visų pranešimų. Šiomet dėl kovos su epidemijomis taisyklių pranešimų nebuvo gauta, tačiau didelė dalis pranešimų buvo teikta dėl pažeidimų gydymo įstaigose – 8 pranešimai ir tai sudaro 11 procentų visų teiktų pranešimų. Tai rodo, kad šioje srityje vis dar daug problemų.

2021 m. pagal Pranešėjų apsaugos įstatymo nuostatas pateiktą informaciją priimta 27 nutarimai atsisakyti pradėti ikiteisminius tyrimus ir tai yra didžiausias tokio pobūdžio sprendimų skai-

čius per 2019-2021 metus. Atlikus priimtų nutarimų įvertinimą nustatyta, kad daugiausiai teikta informacija dėl šių LR BK straipsnių: LR BK 228 str. 1 d. (piktnaudžiavimas) nutarimuose vertinta 8 kartus, LR BK 182 str. 1 d. (sukčiavimas) – 5 kartus; LR BK 184 str. (turto iššvaistymas) – 3 kartus, 222 str. (apgaulingas apskaitos tvarkymas) – 2, LR BK 183 str. (turto pasisavinimas) – 3 kartus. LR BK 228 str. 2020 metais nutarimuose atsisakyti pradėti IT taip pat buvo vertintas 8 kartus, BK 182 str. – 2 kartus. Tai, kaip jau minėta, rodo, kad pranešimuose tiek 2020, tiek 2021 metais buvo teikiama informacija apie panašaus pobūdžio nusikalstamas veikas.

Kompetentingose institucijose (Sveikatos apsaugos ministerija, Aplinkos apsaugos departamentas, Valstybinė tarnybinės etikos komisija, Valstybinė darbo inspekcija, Valstybės kontrolė, Valstybinė mokesčių inspekcija ir kt.) atlikus tyrimus pagal pranešimuose pateiktą informaciją 9 atvejais pažeidimų nustatyta nebuvo. Buvo tirta informacija apie nepagrįstai didelių priedų valstybės tarnautojams mokėjimą, korupcijos apraiškos vertinant valstybės tarnautojų veiklą, darbo priemonių (kompiuterių) paskirstymą darbuotojams nesilaikant nustatytų taisyklių, darbo teisės pažeidimus (mobingą darbinėje aplinkoje, netinkamą darbo laiko apskaitą, fiktyvų įdarbinimą) ir kt. Lyginant 2019-2021 metų duomenis matyti, kad atvejų skaičius kuomet atlikus tyrimus pagal pranešimuose pateiktą informaciją pažeidimų nenustatyta išlieka toks pats.

Pagal 1 pranešime pateiktą informaciją kompetentingose institucijose (VDI, Aplinkos apsaugos departamente) atlikus tyrimus buvo nustatyti pažeidimai: LR DK 120 str. 2 d. pažeidimai bei kiti maksimaliojo darbo laiko trukmės pažeidimai, LR darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 19 straipsnio 2 dalies, Profesinės rizikos vertinimo bendrųjų nuostatų, patvirtintų 2012-10-05 LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro ir LR sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. A1-457/V-961, 5 ir 18 punktų pažeidimai, LR aplinkos apsaugos įstatymo 9 straipsnio pažeidimai, Atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999-07-14 įsakymu Nr. 217 „Dėl Atliekų tvarkymo taisyklių“ 80 p., 81 p., 83 p., 84 p., 89 p., Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011-05-03 įsakymu Nr. D1-367 „Dėl Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisyklių“ 9 p. pažeidimai. Šis pavyzdys rodo, kad svarbu ne pateiktų pranešimų skaičius, bet kokio pobūdžio informacija teikiama, kiek ji yra išsami ir pagrįsta.

2021 metų gale 11 -oje pranešimų pateikta informacija dar buvo vertinama, šis skaičius yra daugiau nei 3 kartus didesnis nei 2020 metais, kuomet buvo likę neįvertinta tik 3 pranešimai. Ši situacija susiklostė dėl objektyvių priežasčių – 11 pranešimų (15 procentų visų pranešimų) buvo gauta gruodžio mėnesį.

2.1. Teismų praktika

Iš 30 sprendimų nepripažinti pranešėjais priimtų 2021 metais apskūstas 1 sprendimas ir tai tesudaro 3 procentus sprendimų nepripažinti pranešėjais. Pirmosios instancijos teismas skundo netenkino, apeliacine tvarka skundas nepateiktas. 2020 metais iš 37 sprendimų nepripažinti pranešėju 3 buvo apskūsti pirmosios instancijos administraciniam teismui ir tai sudarė 13 procentų sprendimų nepripažinti pranešėju. Statistika rodo, kad skundų teismui žymiai sumažėjo. Tai galėjo nulemti tai, kad per 2019-2021 metus teismuose nagrinėjant skundus formuojama praktika, kuria gali remtis prokurorai priimdami sprendimus dėl pranešėjo statuso suteikimo, todėl pagrindų skundui pateikti žymiai sumažėjo.

Dar vienoje byloje dėl neigiamo poveikio pranešėjui taikymo (dėl atleidimo iš tarnybos) Generalinė prokuratūra į administracinę bylą buvo įtraukta trečiuoju asmeniu. Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad pranešėjo atleidimas iš tarnybos negali būti vertintinas kaip neigiamas poveikis. Pranešėjas pateikė apeliacinį skundą ir šiuo metu byla nagrinėjama Lietuvos Vyriausiam administraciniam teisme.

3. Sprendimų dėl pranešėjų apsaugos, skatinimo ir pagalbos jiems priemonių taikymo priėmimas

3.1. Dėl neigiamo poveikio priemonių taikymo

Dėl neigiamo poveikio priemonių jų atžvilgiu taikymo per 2021 m. kreipėsi 10 asmenų. (2020 m. -8 asmenys, 2019 metais – 12 asmenų). 9 kreipimaisi dėl neigiamo poveikio priemonių 2021 m. buvo pateikti dėl to, kad šios priemonės taikomos pačių pranešėjų atžvilgiu, 1 – dėl poveikio taikymo pranešėjo sutuoktiniui.

Pranešimai dėl neigiamo poveikio buvo pateikiami dėl tarnybinių patikrinimų atlikimo pranešėjų atžvilgiu, mobingo darbo vietoje, nepalankaus darbo grafiko sudarymo, priedų prie atlyginimo neskyrimo, vertimo savo noru palikti tarnybą, atleidimo iš pareigų, sutuoktinio darbo sąlygų pakeitimo (pabloginimo) ir kt.

3.2. Dėl atlyginimo ir kompensavimo

Per 2021 m. buvo gauti 3 prašymai dėl atlyginimo pranešėjams už vertingą informaciją išmokėjimo. 2 asmenims atlyginimas nebuvo išmokėtas, kadangi pranešėjų prašymas skirti atlyginimą už vertingą informaciją neatitiko Atlyginimo pranešėjams už vertingą informaciją tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ Aprašo 5.1 ir 5.2 papunkčiuose nurodytų sąlygų ir 6 punkte nurodytų aplinkybių. Vienu atveju Atlyginimo už pateiktą vertingą informaciją komisija Generaliniam prokurorui teikė išvadą su siūlymu skirti atlyginimą už vertingą informaciją. Generalinė prokurorė pritarė Komisijos išvadai ir priėmė sprendimą pranešėjui skirti 5000 eurų atlyginimą. 2020 metais pranešėjams išmokėta 15000 eurų atlyginimą (2 pranešėjams), 2019 metais atlyginimas nebuvo išmokėtas nei vienam iš 4 besikreipusių pranešėjų.

2021 m. nei vienas pranešėjas nesikreipė dėl kompensavimo už neigiamą poveikį ar patiriamus neigiamus padarinius dėl pranešimo, tačiau buvo tęsiamas nagrinėjimas prašymų, gautų 2020 metais. Abu prašymai tenkinti ir atitinkamai išmokėta – 1800 ir 1900 eurų kompensacijos. 2020 metais išmokėta 1950 eurų kompensacija.

3.3. Dėl valstybės garantuojamos teisinės pagalbos

PAĮ 14 straipsnyje numatyta, kad pranešėjui jo prašymu Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo nustatyta tvarka suteikiama antrinė valstybės garantuojama teisinė pagalba, neatsižvelgiant į Vyriausybės nustatytus turto ir pajamų lygius teisei pagalbai gauti. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos suteikiama Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos sprendimu. Pagal šios institucijos pateiktus duomenis per 2021 m. buvo suteikta antrinė teisinė pagalba 4 asmenims, turintiems pranešėjo statusą. 2 prašymai buvo gauti 2020 m. gruodžio mėn. pabaigoje ir 2 suteikta antrinė teisinė pagalba Tarnybos 2021 m. sprendimais, 3 prašymai buvo gauti 2021 m. ir sprendimai priimti 2021 m. suteikti antrinę teisinę pagalbą 2 asmenims (1 asmeniui 2 bylose). 2019 m. antrinė teisinė pagalba pagal pranešėjo statusą buvo suteikta 5 bylose 5 asmenims. 2020 m. - suteikta 5 bylose 3 asmenims. Kaip matyti iš pateiktos statistikos, 2019-2021 metais priimta labai panašus skaičius sprendimų dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo pranešėjams.

4. Asmenų ir institucijų konsultavimas PAĮ taikymo klausimais, PAĮ sklaida

2021 metais Vidaus tyrimų skyrius tęsė 2019- 2020 metais pradėtą veiklą, susijusią su PAĮ sklaida: organizavo mokymus bei skaitė juose pranešimus, organizavo renginius, teikė informaciją žiniasklaidos priemonėms, teikė asmenims nemokamas konsultacijas telefonu.

Konsultavimo linija

2020 m. rugpjūčio mėnesį buvo įsteigta „Pranešėjų karštoji linija“. Kiekvieną darbo dieną nuo 8 val. iki 17 val. paskambinę prokuratūros internetinėje svetainėje nurodytu numeriu pareiškėjai gali gauti kompetentingų darbuotojų konsultaciją kaip užpildyti pranešimo formą, kokius dokumentus ir informaciją pateikti. Taip pat gali skambinti ir asmenys, kurie jau turi pranešėjo statusą, tačiau jų atžvilgiu vykdomas neigiamas poveikis ar jie pageidauja gauti valstybės garantuojamą antrinę teisinę pagalbą. Teikiame konsultacijas ir įmonėms, kurios rengia vidinių kanalų funkcionavimo aprašus ar jiems reikalinga informacija, kaip turėtų būti tiriamas pranešimas gautas per vidinį kanalą. 2021 metais buvo suteikta 218 konsultacijų.

VTS 2021 metais įgyvendino šias sklaidos priemones:

*Siekiant, kad Lietuvoje būtų užtikrinti maksimalūs pranešėjų apsaugos standartai, VTS vykdė nuotolines viešas konsultacijas verslo įmonių bei viešojo sektoriaus institucijų atstovams, atsakingiems už Pranešėjų apsaugos įstatymo reikalavimų įgyvendinimą. Nuotolinės konsultacijos prasidėjo gegužės 11 d., ir vyko MS Teams nuotolinio bendravimo platformoje. Suorganizuoti aštuoni tokie renginiai, kurie vyko kiekvieną antradienį iki 2021 m. birželio 29 d. Prie konsultacijų prisijungė tokios didelės verslo įmonės kaip AB „Žemaitijos pienas“, „Telia“, „Vlantana“, „Rimi“. Konsultavosi ir viešosios įstaigos: LR kultūros ministerija, LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir kt.

*Surengta 17 mokymų pranešėjų apsaugos tema (Sveikatos apsaugos ministerija ir jai pavaldžios įstaigos, Valstybinė mokesčių inspekcija, Teisingumo ministerija ir jai pavaldžios įstaigos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, Lietuvos Atominė elektrinė, Lietuvos paštas, Smiltynės perkėla ir kt.).

*Skaityti pranešimai viešosiose konsultacijose su verslo atstovais („Investors' Forum“ ir skaidraus verslo iniciatyva „Baltoji banga“, Skaidraus verslo asociacija, Vilniaus prekybos ir amatų rūmai). Surengtos 3 konsultacijos.

*Organizuotas renginys „Pranešėjų apsaugos forumas 2021“. Forumo metu buvo pristatyta Lietuvos veikla Neiwa tinkle, pranešėjų apsaugos baudžiamajame procese tobulinimas, kaip keitėsi pranešėjų apsauga 2020 metais. Svečias iš Latvijos I. Kuske pristatė pranešėjų apsaugos reglamentavimą Latvijoje.

*Skaitytas pranešimas valstybės ir savivaldybių institucijų atstovams STT organizuotame susitikime, kurio metu buvo aptarti pranešėjo apsaugos užtikrinimo organizavimo ir etikos (elgesio) kodekso vaidmens, paskirties ir rengimo klausimai. Taip pat skaitytas pranešimas Generalinės prokuratūros Vidaus tyrimo skyriaus atstovų susitikime bei diskusijoje su VRM sistemos įstaigų atstovais apie pranešėjų apsaugą. Dalyviai domėjosi, kaip įgyvendinama pranešėjų apsauga Lietuvoje, Generalinės prokuratūros kartu su Transparency International Lietuvos skyriumi atliktu tyrimu, jo rezultatai ir svarbiausiais akcentais, į kuriuos būtina atkreipti dėmesį įgyvendinant aktualaus įstatymo reikalavimus VRM sistemos institucijose. Generalinės prokuratūros atstovės pristatė LR GP patirtį užtikrinant pranešėjų apsaugą, teikė rekomendacijas įstaigų vadovams ir atstovams, atsakė į jiems kilusius klausimus bei paskatino kreiptis dėl pagalbos viešinant šį institutą, organizuojant konsultacijas ir mokymus. Diskusijoje buvo pristatyti vidiniai kanalai Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje (toliau – VRM) ir VRM pavaldžiose įstaigose: Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente prie VRM, Valstybės sienos apsaugos departamente prie VRM, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyboje prie VRM, Migracijos departamente prie VRM.

*Tarptautiniame Latvijoje vykusiame webinare skaitytas pranešimas apie atlygimo ir kompensavimo pranešėjams aspektus Lietuvoje.

*Buvo atliktas tyrimas apie tai, kaip Lietuvos verslo įmonėms sekasi įgyvendinti Pranešėjų apsaugos įstatymo reikalavimus („Pranešėjų apsauga versle: prievolė, kuri naudinga. Tyrimo rezultatai ir vertingos patirtys“). Organizuotas renginys, kurio metu buvo pristatyti tyrimo rezultatai, pateiktos išsamios rekomendacijos verslo įmonėms dėl Pranešėjų apsaugos įstatymo nuostatų įgyvendinimo.

*Dalyvauta tarpinstituciniuose pasitarimuose su Teisingumo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, kuriuose svarstyti klausimai, susiję su pranešėjų apsauga.

*Gruodžio 2 d. vykusiame Europos teisinio bendradarbiavimo komiteto posėdyje, kuriame buvo aptartas ir pranešėjų apsaugos teisinis reguliavimas, Lietuvos patirtį pristatė Generalinės prokuratūros Vidaus tyrimų skyriaus vyriausiojo prokuroro padėjėja Monika Kalinauskienė.

* Gruodžio 9 d. minint tarptautinę Antikorupcijos dieną dalyvauta Teisingumo ministerijos organizuotame renginyje, kuriame buvo diskutuota apie korupcijos apraiškas versle. Prokuratūra pristatė pranešimą apie pranešėjų apsaugos reikšmę kovojant su korupciniais nusikaltimais.